

Autismiliiton toiminta vaarantuu STEA-leikkausten vuoksi

Autismia esiintyy noin 1-1,2 %:lla väestöstä. Suomessa tämä tarkoittaa noin 55 000–65 000 henkilöä. Autismi koskettaa laajasti myös perheitä ja läheisiä. Autismikirjon diagnoosien määrä on ollut kasvussa, ja myös tarve Autismiliiton toiminnalle on kasvava. Tämä näkyy muun muassa siinä, että yhteydenotot neuvontapalveluun ovat lisääntyneet ja meitä pyydetään yhä enemmän myös erilaisiin valtionhallinnon työryhmiin ja kuulemistilaisuuksiin. Autismiliiton työ on ollut tuloksellista ja vaikuttavaa.

Sote-järjestöjen valtionavustuksista ollaan leikkaamassa ensi vuonna yli kolmasosa ja koko hallituskauden aikana lähes puolet. Massiiviset järjestöleikkaukset tarkoittavat vähemmän apua ja tukea myös autismikirjon ihmisille ja heidän läheisilleen sekä vähemmän ääntä heille, joita ei päätöksenteossa muutoinkaan juuri kuulla.

Yleisavustuksen alasajo heikentäisi myös kohtaavaa toimintaa

Tulevassa rahoituksessa on tavoitteena turvata apua ja tukea tarvitsevien konkreettinen, kohtaava asiakastyö. 84 miljoonan leikkaus ensi vuodelle on kuitenkin niin suuri, että se tulee väistämättä horjuttamaan myös järjestöjen kohtaavaa toimintaa hallinnon ja perustoimintojen heiketessä.

Autismiliiton STEA:lta saamien tietojen mukaan liiton yleisavusteiset toiminnot uhkaavat heikentyä merkittävästi. Hallinnon lisäksi leikkausuhan alla ovat vaikuttaminen, viestintä sekä ammattilaisille ja viranomaisille suunnattu autismitiedon ja -ymmärryksen lisääminen, joiden avulla autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä tarpeita on viety asiantuntijoiden ja päättäjien tietoisuuteen.

Autismiliiton saamalla yleisavustuksella on rahoitettu liiton talous-, henkilöstö- ja IT-hallintoa, vaikuttamistoimintaa, viestintää ja muuta autismitiedon lisäämistä (esim. oppaita, esitteitä ja koulutuksia), neuvontapalvelua sekä jäsenyhdistysten tukemista. Yleisavustuksella maksetaan myös kaikki yleiskulut, kuten tilavuokrat ja ohjelmistolisenssit, joista liiton kaikki toiminnot ovat riippuvaisia. Liitto on jo tehnyt mittavia säästöjä ja säästänyt kaikesta, mistä on ollut mahdollista säästää. Tulevat säästöt osuvat suoraan perustoiminnan ytimeen.

Järjestöjen toimintaa ei tule typistää pelkäksi kohtaamiseksi

Kohtaaminen, neuvonta, tiedon lisääminen ja vaikuttaminen ovat sote-järjestöjen ydintehtäviä ja myös Autismiliiton sääntömääräisiä tehtäviä, joita jäsenistö meiltä odottaa. Nämä toiminnot kytkeytyvät toisiinsa ja muodostavat vaikutusketjun, jossa ei pelkästään kohdata apua ja tukea tarvitsevia, vaan tuetaan myös heidän osallistumistaan, esimerkiksi siten, että heillä on mahdollisuus osallistua liiton tekemään vaikuttamistyöhön ja saada

äänensä kuuluviin vaikuttamisen pöydissä. Vaikuttamisen ja viestinnän avulla välitämme päättäjien ja ammattilaisten tietoisuuteen kohtaamistyössä syntynyttä arvokasta tietoa, jota ei millään muulla toimijalla ole. Jos tämä vaikutusketju katkaistaan ja typistetään pelkäksi kohtaamiseksi, järjestön toiminta menettää merkittävän osan vaikuttavuudestaan.

Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että autismikirjon ääni lakkaisi kuulumasta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa eikä tieto autismikirjon henkilöiden ja heidän läheistensä tarpeista enää välittyisi päättäjille ja ammattilaisille. Pitkällä aikavälillä demokratia heikentyisi, kun haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien äänet eivät enää välittyisi päätöksentekoon.

YK:n vammaissopimus velvoittaa Suomen valtiota

Suomi on ratifioinut YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka on Suomessa voimassa laintasoisena ja velvoittaa siten myös Suomen valtiota. Osallisuus on yksi sopimuksen keskeisistä periaatteista. Vammaisten ihmisten ja heitä edustavien järjestöjen tulee voida osallistua päätöksentekoon vammaisia henkilöitä koskevissa asioissa. Jotta vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen osallistumisoikeudet voivat toteutua käytännössä, järjestöille tulee turvata riittävät resurssit vaikuttamistyöhön.

Valtion tulisi varautua muutostukipaketin perustamiseen

Suunniteltujen leikkausten vuoksi arviolta 2 700 naisvaltaisen sote-alan ammattilaista jäisi työttömiksi. Monilla heistä on pitkät irtisanomisajat. Järjestöt pakotettaisiin toteuttamaan leikkaukset tiukalla aikataululla ilman riittävää siirtymäaikaa. Tämä johtaisi siihen, että prosesseja ei pystyttäisi viemään läpi hyvän hallintotavan ja henkilöstöhallinnon mukaisesti.

Jos massiiviset leikkaukset toteutuvat, Autismiliitto ehdottaa, että valtio perustaa muutostukipaketin irtisanottavien työntekijöiden tukemiseksi sekä irtisanomisajan palkkakustannusten ja muiden kustannusten kattamiseksi. Tällainen ratkaisu olisi hyvin perusteltu, koska irtisanottavien määrä on suuri ja uudelleentyöllistyminen on hankalaa korkean työttömyyden vuoksi.

Leikkauksia tulee kohtuullistaa budjettiriihessä

Autismiliitto esittää, että hallitus kohtuullistaa budjettiriihessä keväällä sovittua 50 miljoonan euron lisäleikkausta sote-järjestöjen rahoitukseen. Leikkausten seurauksena merkittävä määrä arvokasta osaamista ja asiantuntemusta on vaarassa kadota.

Lisäksi esitämme, että hyvinvointialueiden kautta jaettavaksi sovittu 25 miljoonan euron osuus jaetaan vielä vuonna 2027 STEA:n kautta. Tämä on ollut myös hyvinvointialueiden toive, koska he tarvitsevat valmisteluaikaa. Ratkaisu ei pienentäisi leikkausten määrää, mutta antaisi STEA-avustusten jakoon pientä helpotusta vuodelle 2027, hyvinvointialueille vuoden lisäaikaa organisoida järjestöavustusten haku ja jakaminen kriteereineen sekä järjestöille enemmän aikaa sopeuttaa toimintaansa.

Helsingissä 26.8.2026

Petra Hietala-Rasku

puheenjohtaja

Satu Taiveaho

toiminnanjohtaja